

Передмова

- Твій улюблений колір?
- Сірий.
- Твоя улюблена страва?
- Пюрешка.
- Ким ти хочеш бути, коли виростеш?
- Тьотею Аллою.

Н. М.

Одна з найбільш дивних фраз, які я чула на застіллях або читала під час онлайн-дебатів у твітері чи фейсбуці, це «А що медики? Вони знали, куди йшли!». Відповім за себе — я не знала. Не те що не знала — навіть не могла осягнути глибину цієї калюжі, тому довелося зануритись у неї по вуха.

У моїй родині немає лікарів, тож модель сімейної справи — це не про нас. Із самого дитинства, а точніше з шести років, єдиним еталоном медицини для мене була сусідка з квартири навпроти. Я називала її тьотею Аллою. Гарна струнка жінка з густим чорним волоссям. Завжди усміхнена й у красивому накрохмаленому білому халаті. Вона носила у своїй сумочці картки пацієнтів, а інколи брала додому історії зі стаціонару й писала їх, коли вже всі припиняли товктися й наста-

вала тиша. Тьотя Алла була неврологинею, а її чоловік — рентгенологом. Він працював у поліклініці. Забігаючи наперед, скажу, що їхні дві дочки, трохи старші за мене, теж стали лікарками.

Моя гілочка схилилась до їхнього дерева. Надивившись і наслухавшись про велич і престижність лікарської професії, я вирішила: «Усе! Буду як тьотя Алла». Уже тоді вона, сміючись, відмовляла: «Та яка медицина? Хай Наталочка щось інше собі обере». Утім лише через десяток років я зрозуміла, що це були не жарти, бо тепер відповідаю так само, коли малюки на прийомі кажуть, що хочуть бути схожими на мене.

Батьки завжди намагалися дати мені змогу пробувати все, що хочу: від моделювання до малювання на склі. Народні танці в ансамблі «Сонечко», легка атлетика або музика. Хочеш — пробуй, але займайся чимось. Найбільшою моєю любов'ю стала музика, а точніше скрипка. Моя вчителька казала, що це королева інструментів, тож скрипку було обрано відразу й без обговорень. Музика мені давалась легко, інколи навіть без особливих зусиль, бо пальці самі вивчали партії до автоматизму, а слух допомагав шукати чіткі ноти. Після дев'ятого класу переді мною було право вибору: і далі займатися музикою або залишати все та їхати в Київ вступати до медичного ліцею.

Через декілька місяців я вже була у столиці.

Місто лякало своїм шумом, просторами. Здавалося, воно не має краю, а його швидкість ніколи не зменшувалася. Усі так спішили у справах, що спершу я дивувалася, чому так. Швидка розмова, швидкі кроки в метро, швидкий перекус. Але найбільше мені подобалось те, що тут, у великому місті-мільйоннику, всім до тебе байдуже. Немає страху зустріти сусідку, яка приємно

вітається, а за спиною розповідає, якої довжини була моя спідниця. Тут ніхто не мав до тебе діла, погляди затримувались максимум на декілька секунд і далі перемикалися на рух. Зрозумівши, що це і є свобода, я швидко адаптувалася до Києва та з вересня розпочала навчання в медичному ліцеї.

Це був такий самий навчальний заклад, як і звичайна школа, проте уроків у тебе на день десять і частина з них проводиться у стінах медичного університету. Нас знайомили з аудиторіями альма матер, а також із підвалами лікарень, де ми перевдягалися на пропедевтику внутрішніх хвороб. Білі халати, перевзувачка, шапочки висотою до стелі. Забув шапочку — нічого, завжди була альтернатива у вигляді бахил на голову. Нас ділили невеликими купками, наче овечок, і відправляли до «форих» (саме так називав їх наш викладач). Не знаю, хто більше боявся таких зустрічей — пацієнти, до яких заводили збіговисько наляканих дітей, чи ми (дехто з нас уперше в житті бачив людей із захворюваннями й пробував пальпувати в них печінку чи стукати по нирках).

Ці два роки також навчили мене орієнтування в місті, адже, якщо ви не знали, медики навчаються на території лікарень, розкиданих у всіх районах. Ще о 8:00 ти сонний стоїш на Корчуватому, а об 11:00 уже маєш бути на метро «Політехнічний інститут», бо фізика сама себе не вивчить. І нікого не цікавить, що в тебе немає крил чи свого авто.

Наступним етапом був університет. Ми почувалися достатньо дорослими й поважними, щоб ходити до метро в білих халатах (як за це зараз соромно!) та викликати швидку на кожного сплячого чи п'яного безхатька. Мої одногрупники одноголосно вирішили при-

значити чи скоріше покарати мене посадою старости, але мені подобалось носитися з відомостями та періодично прикривати своїх прогульників.

Що ж воно таке — той медичний університет? Це коли ти приходиш на свою першу в житті пару з анатомії, а виявляється, що вже потрібно було вивчити 20 сторінок атласу та розповідати про хребці й кістки черепа, називаючи їх на латині. Уся група одним махом отримує по двійці у стовпчик, староста фотографує графік прездач, а старшокурсники підказують, хто з викладачів валить. Ще хтось гучно хіхікає від «ос педіс^{*}», дівчачі щоки наливаються рум'янцем, а в животі бурчить від голоду, натякаючи на давній сніданок. За декілька місяців студенти акліматизувалися, вивчили викладачів та їхні особливості й слабінки, а після першого семестру стало зрозуміло, хто у кого буде списувати.

На другому курсі університету впевненість лише зростала, і ми сміялися з першокурсників, які тремтіли перед входом у деканат або шукали свої кабінети чи аудиторії. Навчатися ставало важче, а жити на повну хотілося щораз більше, тому вечори після пар закінчувались у парку за обговоренням нових кафедральних або гуртожитських пліток.

У медичних вишах дуже часта практика, коли викладачі на наступному курсі змінюються, тому на анатомію ми вже йшли в іншу залу, за інший стіл, і попереду було знайомство з новою викладачкою.

Стіл О. А. був єдиним на всю залу. Він був зроблений із зіставлених прямокутником парт, тож ми постійно бачили одне одного й сиділи перед викладачкою як на

---

* Os pedis (лат.) — кістка стопи. — Тут і далі прим. авторки.

долоні. Це була середніх літ жінка, чорнява, із загадковою усмішкою, не завжди нам зрозумілою. На першому занятті нас розпитували, хто ми, звідки, ким працюють наші батьки. Чому вирішили піти в медицину, чи це сімейна справа? Зважаючи на те, що більшість часу зайняли розмови про нас, а не про анатомію легень, для студентів це було золотою знахідкою. Протягом наступних пар такі розмови повторилися, проте оцінки були виставлені задовільні, і ми не дуже напружувалися, що може бути щось не так.

Одного разу мене як старосту викликали на обідній перерві в кабінет О. А., де відбулася коротка розмова.

— Зберіть із групи по 30 гривень на рукавички.

— На рукавички?

— Саме так. Ми ж працюємо з препаратами, тому кажіть, що на рукавички.

— Хм... Ну добре.

Вийшовши з кабінету, я направились до одногрупників, які в коридорі жували бутерброди й запивали все це з пластикових стаканчиків MacCoffee за десять гривень. Коридор повнився дивним міксом запахів їжі, кави й формаліну. Новина була сприйнята спокійно, бо приклад батьків і збори на штори у школі підказували, що «так має бути». Проте протягом наступних місяців ситуація періодично повторювалась, а розмови на занятті почали різко виходити за межі теми анатомії. Кожен з нас міг отримати раптовий коментар від О. А. про зовнішній вигляд, і це був не комплімент. Когось засуджували за хвостик і відсутність макіяжу, а когось — за віру та релігійні вподобання. Далі ставало тільки гірше. Але що ви можете зробити, коли всього-на-всього підлітки, а попереду ще чекають декілька років у цих стінах? Звісно, можна було схилити

голови й мовчки терпіти знущання. Упевнена, що десь так і було. Проте мої борці за справедливість вирішили змінювати систему й написали на ім'я завідувача кафедри доповідну про образи студентів і вимагання коштів. Отак — шах і мат! Ми надіялися, що нарешті справедливість і правда запанують у стінах цього університету. Юнацькі голови свято вірили, що попереду лише покращення. І дійсно, нам замінили викладача. Поступово ми наздоганяли пропущені знання та готувалися до сесії. Проте в коридорах шепотілися за нашими спинами, і я вперше почула в деканаті ці слова: «Будеш відрахована».

Пф-ф, яке відрахована, коли справедливість на моєму боці? Ви колись бачили фільм, де перемагало зло? А може, читали про таке книжки? Якщо й так, то це, мабуть, були дорослі антиутопії, які мене не цікавили, та й просто не хотілось у таке вірити. Правда завжди перемагає!

Побувавши на допиті в ректораті, мені як старості довелося ще раз повторити всю суть нашого листа за справедливість. У кабінет запросили з десяток інших старост, які були мені не знайомі. Зрозумівши причину нашої зустрічі ще в коридорі, я взялася розпитувати, чи в усіх викладає О. А. У відповідь вислухала з десяток аналогічних ситуацій про вимагання й особисті образи. Проте, о чудо, у кабінеті тези змінилися. Усі поводитися як святі, і тільки я ревіла та казала, як було насправді. А толку брехати, якщо вже все заварилось і несеться? Тут з корабля вже не втекти.

Другий курс закінчився успішно. Здавалося, всі забули про революцію на одній кафедрі. Єдиним відголоском було те, що мене ще декілька разів попередили про можливе відрахування. Утім модулі були закриті